

„MOLDNET” ȘI ALEGERILE PARLAMENTARE DIN 2019: NAVIGAREA PEISAJULUI MEDIA DIGITAL DE LIMBĂ RUSĂ AL REPUBLICII MOLDOVA

De Igor Fomin

Editat de Lolita Berzina

Între 11 și 15 procente din cei 3 milioane de locuitori ai Republicii Moldova se auto-identifică drept vorbitori de limbă rusă. Acest grup include etnici ruși precum și membri ai comunităților bulgară, găgăuză, ucraineană, evreiască și alte naționalități. Multe din aceste comunități în majoritate vorbitoare de limbă rusă locuiesc în zonele de nord și sud ale Moldovei, inclusiv Bălți, Orhei, Taraclia și Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia. Comunitățile în cauză tind să consume informații de interes public și știri în limba rusă. În trecut, televiziunea a tins să devină sursă de informație pentru populațiile vorbitoare de limbă rusă din Republica Moldova.¹ Cu toate acestea, odată cu creșterea popularității resurselor de internet în Moldova, inclusiv platformele media online și platformele media sociale, mass-media digitale în limba rusă vor avea, fără îndoială, o influență puternică asupra informării opiniei cetățenilor vorbitori de limbă rusă în jurul candidaților și evoluțiilor politice înainte și pe durata alegerilor parlamentare din 2019.

În prezenta notă analitică se analizează creșterea popularității mass-media online în Moldova și peisajul prezent, formele de proprietate, afilierea și orientările politice ale mass-media digitale. Această notă analitică evaluează sursele media digitale existente care vizează populațiile predominant vorbitoare de limbă rusă ale Moldovei și oferă o serie de recomandări privind promovarea obiectivității și a unei game mai largi de opinii în spațiul digital.

Audiența vorbitoare de limbă rusă din Spațiul Digital al Moldovei

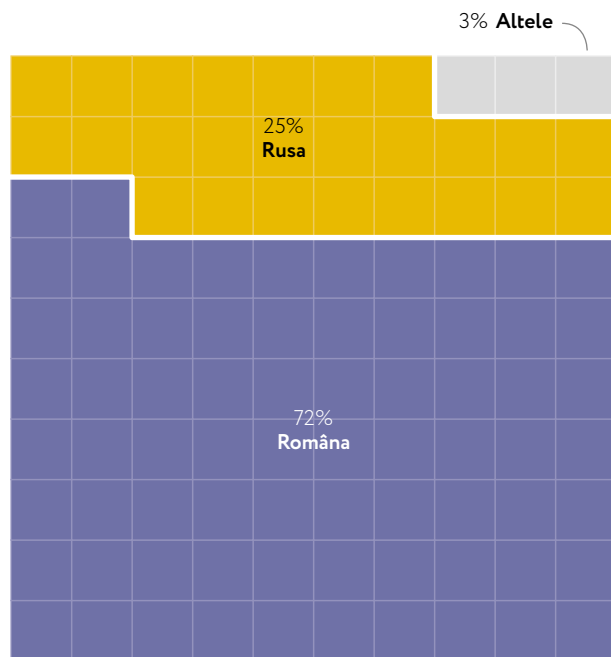
Conform recensământului din 2014, care e cel mai recent recensământ oficial al Biroului Național de Statistică (BNS),

54,6% din populația Moldovei vorbește de obicei limba română ca limbă primară. Potrivit acestor statistici, limba rusă este folosită ca limbă primară de 14,5% din populație. Alte limbi principale includ ucraineana, găgăuză, bulgara și romani, însă ele sunt limbi predominante pentru un procent relativ mai mic al populației.²

1 Aceste resurse media includ canalele Prime, Publika, Canal 2, Canal 3, NTV Moldova, Prime, RTR Moldova și Accent TV. Freedom House, *Nations in Transit 2018: Moldova*, <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2018/moldova>.

2 Populația Republicii Moldova era de 2,998,235 la recensământul cel mai recent (2014). Transnistria și-a efectuat propriul recensământ separat în același an. "Populația Republicii Moldova la momentul Recensământului este de 2 998 235" Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, martie, 2017. <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&id=5582&idc=30>.

Figura 1. Principalele limbi de comunicare cu familia în Moldova

Date BATI; <http://www.bati.md/news/0010>

În comparație, nota analitică a Biroului de Audit al Tirajelor și Internetului (BATI)³ prezintă o imagine diferită, raportul BATI indicând că, în primele luni ale lui 2018, numărul total al utilizatorilor de internet moldoveni a ajuns la 1,840,020.⁴ Din acest total, 25 procente practică rusa ca limbă principală de comunicare cu familia, 72 la sută vorbesc româna, iar 3% alte limbi.⁵

Datele BATI sunt mai noi decât ale celui mai recent recensământ BNS. Respectiv, susținem că vorbitorii ruși reprezintă aproape 25% din populația Moldovei. Acesta este un grup de alegători suficient de important ca să afecteze rezultatele alegerilor parlamentare din 2019.

Peisajul electoral 2019

Cei patru concurenți electorali principali în alegerile parlamentare din 2019 sunt Partidul Democrat din Moldova (PDM), condus de Vladimir Plahotniuc, ce se prezintă ca pro-european; Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM) condus de președintele Igor Dodon, care se prezintă ca pro-rus; blocul electoral ACUM, format din Partidele Demnitate și Adevăr (DA, condus de Andrei Năstase) și Acțiune și Solidaritate (PAS, condus de Maia Sandu); și Partidul Liberal (de orientare pro-românească). ACUM se prezintă ca fiind pro-european, pro-reformă și cu poziție dură în lupta anticorupție.⁶

În perioada premergătoare alegerilor parlamentare, PSRM pare să ducă cea mai activă campanie vizând electoratul moldovean vorbitor de limbă rusă, în timp ce PDM pare să-și promoveze mai puțin agenda în rândul acestui grup de alegători. ACUM scade semnificativ pe poziții după PSRM și PDM. Conform rezultatelor sondajului publicat în noiembrie 2018 de Institutul pentru Marketing și Studii Sociale (IMAS), 27,1% dintre respondenți au indicat că vor susține PSRM, 15,7% exprimându-și interesul pentru sprijinirea PDM. Membrii blocului ACUM au rămas cu mult în urmă - doar 7,1% dintre respondenți indicând că ar susține DA și 6,4% că ar alege PAS.⁷ Aceste atitudini apar pe fondul unei convingeri publice scăzute în integritatea electorală. Potrivit unui sondaj recent al Institutului Republican Internațional (IRI), 57% din respondenți au indicat că în opinia lor alegerile parlamentare vor fi oarecum sau complet nu libere și corecte.⁸

Rezultatul oficial al alegerilor poate desigur, să difere de aceste prognoze. Pragul electoral este de 6%; astfel, eventualele mici schimbări în prioritățile alegătorilor indecși pot aduce în martie în Parlament fie Partidul Șor, fie Partidul Comuniștilor, sau exclude ACUM ori rearanja reprezentarea partidelor într-un mod ce poate afecta considerabil balanța puterii actuale a Parlamentului.⁹

3 "Online Audience Study Report," *BATI*, septembrie 2018, <http://www.bati.md/news/0010>.

4 BATI este o organizație necomercială a industriei de media și publicitate, care colaborează cu edituri de presă scrisă și online precum și cu agenții de publicitate. "Ce este BATI?" Biroul de audit al tirajelor și internetului, accesat pe 5 februarie 2019, <http://www.bati.md/>.

5 Audiența pe internet se măsoară utilizând instrumentul Gemius audience, bazat pe conceptul de utilizatori reali putându-se astfel evita lucrul cu fișierele browser-ului. Respectiv, se ține seama doar de segmentul național de internet, adică numai vizitatorii din Moldova. Utilizatorii aleg limba principală la completarea chestionarelor Gemius online. Statutul de Membru BATI e oferit contra plată iar editorul plătește pentru ca instrumentul Gemius să efectueze monitorizarea.

6 "Blocul electoral ACUM a făcut publică lista candidaților pentru alegerile parlamentare," *Moldpres*, 26 decembrie 2018. <https://www.moldpres.md/news/2018/12/26/18011522>.

7 Doru Petruți, "Dinamica percepțiilor cu privire la mediul social, economic și politic" *Imas.md*, noiembrie 2018, <http://imas.md/pic/archives/13/fimas%20dinamica%20perceptiilor%202016-2018.pdf>.

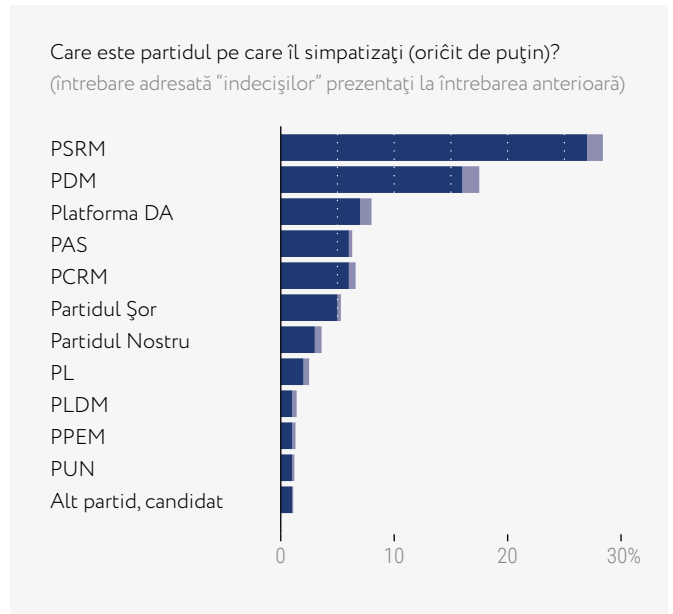
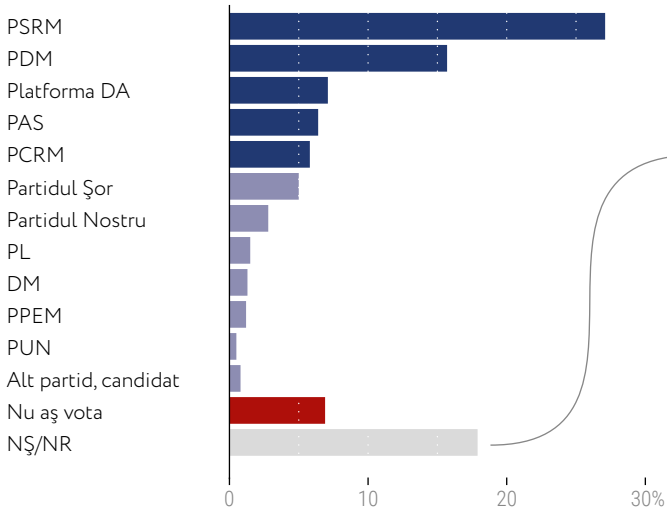
8 "Moldovans Concerned About Corruption and Electoral Integrity," *International Republican Institute*, 15 noiembrie, 2018, <https://www.iri.org/resource/moldovans-concerned-about-corruption-and-electoral-integrity>.

9 Circa 17.9 la sută, conform datelor IMAS (vezi figura 2, pagina 2).

Figura 2. Susținerea alegătorilor pentru partidele politice din Moldova, noiembrie 2018

În varianta în care duminica viitoare ar avea loc alegeri parlamentare anticipate, cu ce partid intenționați să votați?

% din total eșantion, 1475 respondenți

Date IMAS; <http://imas.md/>

Crește oare popularitatea resurselor media online de limbă Rusă?

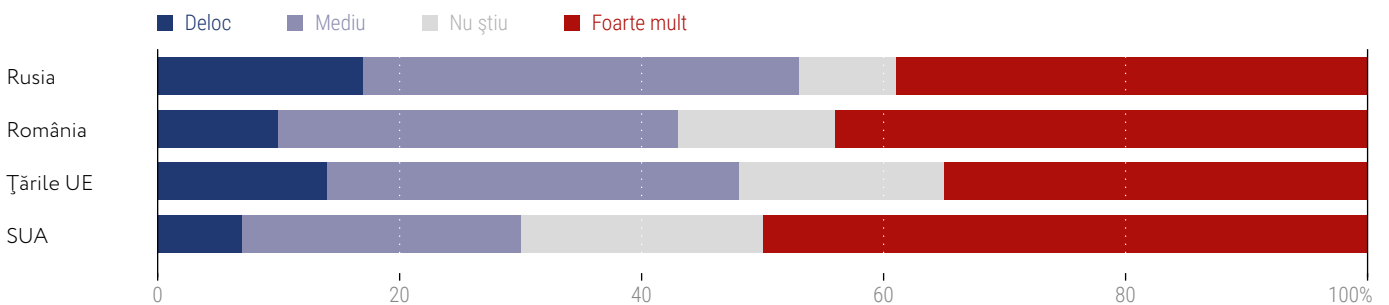
Cercetările au demonstrat o încredere mai mare a moldovenilor în mass-media ruse decât în cele europene, românești și americane.¹⁰ Cu toate acestea, la 7 noiembrie 2017, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat modificări ale Codului Audiovizualului care interzic operatorilor de televiziune și radio din Moldova să retransmită mass-media din țări care

nu au semnat Convenția Europeană privind Televiziunea Transfrontalieră, care include știri și programe informative din Federația Rusă.¹¹ La 10 ianuarie 2018, Speakerul Andrian Candu a aprobat aceste modificări după ce Președintele Dodon le-a blocat anterior.¹² În rezultat, publicul vorbitor de rusă a rămas fără unele din sursele principale de informații. Astfel, cel puțin unii din acei oameni care doresc să primească conținut în limba rusă disponibil anterior la televizor, au trecut spre mass-media online ca sursă principală de știri.

Figura 3. Încrederea populației Moldovei în mass-media din Rusia, Moldova, UE și SUA

Cum percep moldovenii presa străină disponibilă în R. Moldova?

Câtă încredere au moldovenii în mass-media din...?

Date ale Centrului Independent de Jurnalism; <http://media-azi.md/en/> "media-consumption-and-consumers'-perceptions-media-manipulation"

10 "Consumul de media și percepția consumatorilor privind manipularea prin intermediul mass-mediei" Centrul Independent de Jurnalism, septembrie 2018. <http://media-azi.md/ro/publicatii/%E2%80%9Econsumul-de-media-%C8%99-percep%C8%9Bia-consumatorilor-privind-manipularea-prin-intermediul-mass>.

11 Convenția Europeană privind Televiziunea Transfrontalieră. Semnată la 5 mai, 1989; în vigoare pentru Moldova începând cu 1 iulie 2003. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/132>.

12 Conform Constituției Republicii Moldova, în cazul în care Parlamentul aprobă un proiect de lege după ce Președintele l-a blocat o dată, Președintele este obligat să îl susțină. Conform articolului 165 din Constituție, în caz că președintele nu o face, instanța constituțională decide privind înlăturarea președintelui din funcție.

Introducere în peisajul resurselor media digitale de limbă rusă al Moldovei

În Moldova, resursele media online nu sunt supuse aceluiași tipuri de înregistrare ca resursele media tradiționale.¹³ În 2016, redactorul-șef al portalului de știri de limbă română diez.md, Alexandru Lebedev, a estimat că pe segmentul moldovenesc al internetului (numit familiar “Moldnet”) există peste 600 de portaluri și bloguri, remarcând că “nu se știe exact câte.”¹⁴ Este cu precădere dificilă urmărirea numărului de resurse în rusă pentru că multe site-uri web își

traduc articolele din română în rusă (ex. timpul.md, zdg.md, deschide.md, anticoruptie.md, europalibera.org, rise.md și altele incluse în lista de mai jos). În contextul prezentei note analitice, vom considera că resursele media de limbă rusă sunt toate resursele media ce publică articole în rusă sau își traduc tot conținutul în rusă.

Nota analitică folosește statistici BATI pentru a identifica cei mai mari jucători ai pieței.¹⁵ Compania a elaborat o listă a celor mai frecvent vizitate site-uri web din Moldova în primele nouă luni ale lui 2018. Lista include nu doar portaluri media, ci și platforme ca ok.ru (rețea socială), ria.ru (cea

Figura 4. Cele mai accesate site-uri web din Moldova în perioada ianuarie 2018 – septembrie 2018

Mod acces internet, %	Total (1.84M utilizatori)	Calculator (1.34M utilizatori)	Telefon (1.2M utilizatori)	Tabletă (0.3M utilizatori)
ok.ru	44.96	49.15	31.77	31.88
md.mail.ru	37.55	49.14	2.83	16.21
999.md	34.78	31.30	32.71	29.74
point.md	21.07	19.00	17.99	21.17
ivi.ru	12.64	10.94	5.79	13.41
sputnik.md	15.04	10.49	11.92	12.37
protv.md	12.34	8.97	12.55	8.85
noi.md	9.72	8.55	5.67	7.31
rutube.ru	9.26	7.56	5.69	9.56
mama.md	8.71	6.99	5.48	5.67
unimedia.md	8.19	5.94	7.81	5.61
kp.md	6.62	5.80	3.53	6.52
ria.ru	6.19	5.71	2.65	6.45
diez.md	8.98	5.31	8.24	4.14
timpul.md	6.50	4.55	5.01	4.27
perfecte.md	4.97	4.05	3.82	2.83
megogo.net	4.13	3.66	1.49	3.48
sporter.md	3.28	3.59	0.68	1.90
zgd.md	5.07	2.87	4.65	3.13
agora.md	4.31	2.63	4.03	2.23
ea.md	4.14	2.16	4.17	2.17
mamaplus.md	5.62	2.13	6.09	3.12
unica.md	5.24	2.05	5.92	2.69
deschide.md	2.96	2.01	2.49	2.30
newsmaker.md	3.86	1.66	3.73	3.94
moldovenii.md	4.02	1.46	4.00	2.88
esp.md	2.61	1.37	2.44	2.31
europalibera.org	1.45	1.24	0.75	0.88
anticoruptie.md	2.12	0.95	2.01	1.32
play.md	1.16	0.91	0.71	0.82
rise.md	1.42	0.88	1.04	0.79
forum.md	1.31	0.83	0.93	0.90
altfel.md	1.06	0.73	0.85	0.37

Date BATI; <http://www.bati.md/news/0010>

13 Татьяна Пуя, Ольга Гуцуцуй, “Оценка правовой основы регулирования и саморегулирования деятельности средств массовой информации в Республике Молдова,” *Media-azi*, 2018, http://media-azi.md/sites/default/files/proiect_studiu%20de%20evaluare_mass%20%20media_final%20redactat%20%28%29_RomRus%281%29.pdf.

14 Interviu în cadrul Forumului Mass Media 2016 al Asociației Presei Independente (API) la Chișinău.

15 “Online Audience Study Report,” *BATI*, septembrie 2018, <http://www.bati.md/news/0010>.

mai mare agenție de știri din Federația Rusă) și rutube.ru (analogul YouTube din Federația Rusă). În timp ce BATI urmărește statisticile la nivel internațional, într-o conversație privată cu autorul, directorul instituției, Stanislav Popov, a asigurat că ratingul său din Republica Moldova include doar traficul de date din Moldova. Autorul a folosit alte surse (similarweb.com, alexa.com și interviuri cu interlocutori de încredere) ca mijloace suplimentare de evaluare a peisajului resurselor digitale de limbă rusă al “Moldnet”.

Jucători cheie ai ‘Moldnet’

Pentru a înțelege mai bine peisajul resurselor mass-media digitale de limbă rusă, autorul și-a concentrat analiza asupra portalurilor de știri cu cel mai puternic potențial de influență asupra alegătorilor. Autorul a analizat cele mai frecvent vizitate portaluri de știri de limbă rusă în perioada ianuarie-septembrie 2018; statisticile de mai jos sunt din acea perioadă.

Point.md a fost accesat de 387.671 vizitatori (utilizatori reali) din Moldova, fiind site-ul de știri moldovenesc cel mai frecvent vizitat de către vorbitori de rusă și alții.¹⁶ Publici-țintă al portalului este populația vorbitoare de limbă rusă. Site-ul este unul de agregare și retipărire a știrilor de pe alte site-uri web. Într-un interviu acordat autorului, fondatorul Point.md, Dumitru Voloșin, a declarat: “Noi nu furăm știri. Avem contracte cu toate resursele din care republicăm. Point.md nu este o agenție de știri, ci un agregator de știri. Intrăm în contract cu site-ul, preluăm știrile și le conectăm înapoi la sursa originală. Datorită acestui model eficient, Point.md a devenit una din cele mai populare resurse informaționale din țară”.¹⁷

Aproximativ un an în urmă, Point.md a început să angajeze jurnaliști ca să traducă în rusă materiale mediatice scrise în română.¹⁸ Point.md avea inițial o versiune în română, însă administrația a închis-o recent și a început să dezvolte un site de agregare monolingv separat, stiri.md. Stiri.md oferă informații obiective în acoperirea subiectelor politice. Printre altele, portalul publică știri verificate despre orice inițiativă sau declarații defăimătoare care încalcă drepturile cetățenilor vorbitori de limbă rusă.

Point.md face parte din grupul Simpals, condus de oamenii de afaceri Dumitru Voloșin și Roman Știrbu. Voloșin a declarat că, în urmă cu câțiva ani, Simpals a folosit portalul de publicitate privată 999.md ca bază financiară pentru toate companiile subordonate. Recent, Point.md a devenit o resursă profitabilă în sine. Grupul Simpals include alte site-uri care sunt destul de populare printre moldoveni: forum.md, mama.md și sporter.md. Grupul include și cea mai mare casă de vânzări din Moldova, Numbers.md.

Publicitatea de pe Point.md constă în mare parte din bannere staționare de la Numbers.md și publicitate text în fluxul de știri care poate include reclame politice ale partidelor politice participante în alegeri. Potrivit legislației moldovenești, nicio mass-media nu poate refuza plasarea de reclame de la vreun partid politic care participă la alegeri, cu excepția cazului în care publicitatea este plătită printr-un transfer financiar din partea Fondului Electoral. Plata în numerar este strict interzisă.¹⁹ Cu toate acestea, această regulă se aplică doar resurselor media, iar conform legislației existente, platformele online din Moldova nu sunt considerate resurse media. Astfel, Simpals a indicat că activitățile sale includ procesarea datelor, publicitatea și intermedierea financiară, mai degrabă decât să recunoască direct faptul că este o resursă media.²⁰

În primele nouă luni ale lui 2018, Sputnik.md a fost vizitat de 276,670 vizitatori din Moldova.²¹ Sputnik Moldova face parte din grupul media rusesc “Russia Today” (Întreprinderea Federală Unitară Agenția Internațională de Știri “Russia Today”). Grupul a fost creat printr-un decret prezidențial al lui Vladimir Putin cu aproape șase ani în urmă.²² Este una dintre cele mai mari agenții de informații din lume, cu sediul la Moscova. Sputnik este o agenție de știri și radiodifuziune subsidiară, care include centre de informare multimedia în zeci de țări, printre care și Polonia²³, Spania²⁴ și Franța.²⁵ Include site-uri web, transmisiuni digitale, aplicații mobile și pagini pe rețelele sociale.

În Moldova, Sputnik este înregistrat ca reprezentanță a IFUS “Russia Today” fiind condus de Vladimir Novosadiuk.²⁶ Sputnik Moldova publică în două limbi, rusă și română orientându-se pe larg către societatea

16 “Online Audience Study Report,” *BATI*, septembrie 2018, <http://www.bati.md/news/0010>.

17 Дмитрий Волошин, “Мы около десяти лет жили, что называется, на фасоли: все, что зарабатывали, вкладывали в расширение,” *News-Maker*, 16 februarie 2015, <http://newsmaker.md/rus/novosti/dmitriy-voloshin-my-okolo-desyati-let-zhili-cto-nazyvaetsya-na-fasoli-vse-ch-to-za-8820>.

18 Conform observațiilor proprii ale autorului.

19 Codul Electoral al Republicii Moldova. În vigoare din 21 noiembrie 1997. <http://lex.justice.md/ru/312765/>.

20 “Societatea cu Răspundere Limitată Simpals Point” Datele unităților de drept privind întreprinderile înregistrate în Moldova, accesată pe 5 februarie 2019, <https://www.bizzer.md/entitate/1096568/societatea-cu-r%C4%83spundere-limitat%C4%83-simpals-point>.

21 “Online Audience Study Report,” *BATI*, septembrie 2018, <http://www.bati.md/news/0010>.

22 Ordin executiv privind măsurile de eficientizare a presei de stat. Comunicat de presă al Kremlinului, 9 decembrie, 2013. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19805>.

23 *Sputnik Polska*, accesat pe 5 februarie 2019, <https://pl.sputniknews.com/>.

24 *Sputnik Mundo*, accesat pe 5 februarie 2019, <https://mundo.sputniknews.com/>.

25 *Sputnik France*, accesat pe 5 februarie 2019, <https://fr.sputniknews.com/>.

26 “Reprezentanța Întreprinderii Federale Unitare de Stat Agenția Internațională de Informații “Rossiya Segodnya” Datele unităților de drept privind întreprinderile înregistrate în Moldova, accesat pe 5 februarie 2019, <https://www.bizzer.md/entitate/1037170/reprezentan%C5%A3a-%C3%Aen-treprinderii-federale-unitare-de-stat-agen%C5%A3ia-interna%C5%A3ionala%C4%83-de-informa%C5%A3ii-rossiya-segodnya>.

moldovenească, indiferent de limba vorbită. Potrivit politicii sale editoriale, platforma publică materiale care simpatizează, în general, cu președintele Igor Dodon, fapt motivat cel mai probabil de încercările sale de a restabili și dezvolta relații mai strânse între Moldova și Rusia. Nu există publicitate pe Sputnik Moldova.

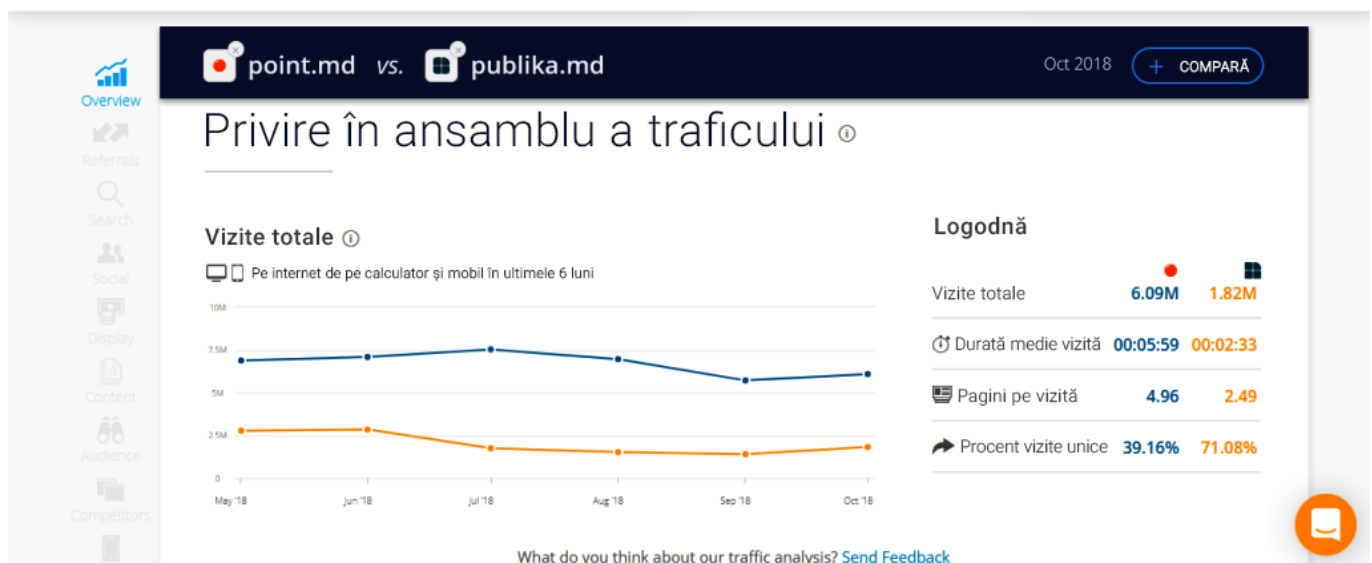
Noi.md a fost vizitat de 178.778 utilizatori din Moldova. Articolele sunt scrise în limbile română și rusă. Jurnaliști de limbă română și rusă produc aproape toate articolele portalului. Toate materialele, chiar și cele redactate din site-urile monolingve, sunt traduse în două limbi. Portalul este controlat de omul de afaceri moldovean Vasili Chirtoca.²⁷ El este șeful grupului financiar și industrial S.A. DAAC HERMES și membru al Consiliului Municipal Chișinău. Fondatorii Noi.md sunt reprezentanți ai mai multor companii și membri ai grupului DAAC.²⁸ Noi.md este un proiect comercial. Colaborează cu agenții de știri, case de vânzări și publică publicitate comercială de la subdiviziunile grupului DAAC. În general, procesele politice sunt acoperite în mod obiectiv. Grupul Noi.md include și alte site-uri, de exemplu [moldovenii.md](#) (73.908 vizitatori), [ecology.md](#), [metrica.md](#). Aceste site-uri încearcă să atragă publicitate dintr-o gamă largă de surse.

[www.kp.md](#) a fost accesată de 121.815 vizitatori în Moldova.²⁹ Site-ul aparține celui mai mare ziar de limbă rusă din Moldova, Komsomolskaya Pravda v Moldove, creat în perioada sovietică. Administratorul acestuia este TC “Komsomolskaya Pravda - Besarabia”, fondată de ME Media Invest SRL, condusă de Serghei Ciurikov.³⁰ Kp.md are reputația de producător a „presei galbene”³¹ în Moldova. Prin conținutul său, directorii și editorii ziarului sprijină dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate cu Rusia, iar conținutul său indică un scepticism față de actuala guvernare. Este finanțat prin publicitate care este inclusă și în versiunea sa tipărită.

NewsMaker.md a atras 71.050 de vizitatori din Moldova. Site-ul de știri vizează cititorii în căutare de informații analitice și obiective. Potrivit site-ului, redacția e formată din jurnaliști care au lucrat anterior pentru site-ul Kommersant.md, închis în 2014³².

NewsMaker.md este deținut de NewsMaker SRL, companie fondată de Vladimir Soloviov. Proiectul a beneficiat anterior de finanțare prin Departamentul de Stat al SUA și Ambasada SUA în Moldova, European Endowment for Democracy (EED) și National Endowment for Democracy (NED).³³ De asemenea, portalul de știri utilizează publicitatea pe site sub formă de

Figura 5. Traficul internet al point.md și publika.md

Date SimilarWeb; <https://www.similarweb.com>

- 27 Анатолие Ешану, “Прозрачность и владельцы новостных порталов,” *Ziarul de Gardă*, 1 februarie 2016, <https://www.zdg.md/ru/?p=3330>.
- 28 “Online Audience Study Report,” *BATI*, septembrie 2018, <http://www.bati.md/news/0010>.
- 29 “Online Audience Study Report,” *BATI*, septembrie 2018, <http://www.bati.md/news/0010>.
- 30 “Întreprinderea Mixtă Media Invest S.R.L.,” Datele unităților de drept privind întreprinderile înregistrate în Moldova, accesat pe 5 februarie 2019, <https://www.bizzer.md/entitate/1131369/%c3%aentreprinderea-mixt%c4%83-media-invest-s-r-l>.
- 31 Descrieri terifiante și noutăți senzaționale folosite pentru a atrage cititori și a spori numărul abonaților.
- 32 “Коллектив закрывшегося kommersant.md запустил новый сайт,” *Noi.md*, 5 august 2014, https://noi.md/ru/news_id/45141.
- 33 “O proiecte,” *NewsMaker*, accesat pe 5 februarie 2019, <http://newsmaker.md/rus/o-proekte>.

articole și teasere de publicitate nativă de la Totul.md. Potrivit observațiilor autorului, Newsmaker.md a publicat recent un material care pare să susțină în mod nominal PAS și DA și critică actuala guvernare.³⁴

Prezenta lucrare nu ar fi completă fără mențiunea unei alte resurse online importante - publika.md. Aceasta are pagini în română, rusă și engleză. Portalul reprezintă versiunea pe internet a canalului Publika TV, unul dintre cele mai mari din Moldova. Site-ul republică transcrierile știrilor difuzate de canal.

Publika TV a fost fondată în 2010 de un miliardar român, Sorin Vântu, fiind însă mai târziu, în 2011, achiziționată de antreprenorul moldovean Vladimir Plahotniuc, care este și liderul PDM. După ce i s-a schimbat proprietarul, canalul și-a făcut o reputație de purtător de cuvânt și instrument al PDM.³⁵ Nu este considerat nici canal pro-european, nici pro-rus. Într-un interviu acordat autorului, Stanislav Popov de la BATI a spus că publika.md a fost anterior monitorizată de BATI, însă a refuzat acest serviciu prin 2015. Pentru a analiza această platformă, autorul a folosit SimilarWeb, care utilizează datele Google Analytics ce indică numărul de vizite. Autorul a confruntat datele privind publika.md cu cele privind point.md pentru a obține rezultate comparabile.

Publika.md publică teasere Google AdSense și publicitate de la Casa Media Plus, SRL, un media holding de anvergură deținut de Plahotniuc.

Alți jucători: agenții informaționale online

Merită remarcate alte trei grupuri media de limbă rusă, care sunt importante în furnizarea informațiilor către moldovenii vorbitori de rusă. Acestea includ cinci agenții naționale cheie de informare: Moldpres.md (deținută de stat), infotag.md, ipn.md, infomarket.md și interlic.md, toate patru proprietate privată. Ele sunt considerate surse obiective de informație, conținutul lor neacceptând deschis sau pe ascuns vreun partid sau poziție politică în parte. Informațiile lor sunt folosite și republicate de către ziare, site-uri web, televiziuni, ambasade și bănci.

Există patru agenții naționale de informare direct afiliate PSRM. Acestea sunt actualitati.md; socialistii.md, care este site-ul oficial PSRM; aif.md, versiunea on-line a săptămânalului rusesc „Argumenty i fakty”, blocnot-moldova.md, care face parte din rețeaua informatică rusă internațională plainnews.ru; și golos.md. Toți își publică materialele în rusă. Celelalte partide care participă la alegeri nu au site-uri similare în limba rusă.

Trei agenții regionale de informare online ar putea juca un rol important în informarea opiniei cetățenilor în perioada premergătoare alegerilor din februarie. Acestea includ:

- www.Esp.md: versiunea online a ziarului privat “SP” (*Spros i predlozhenie*) din Bălți. Are un număr destul de mare de cititori și, în primele nouă luni ale lui 2018, a fost accesat de 48.020 de vizitatori din Moldova. Editorul este SA “Publicația periodică SP”.
- Orhei.md: resursă care acoperă regiunea Orhei a Moldovei. Are versiuni în română și rusă și este finanțat de Consiliul municipal Orhei, condus de Ilan Shor.
- www.Gagauzinfo.md: platformă finanțată de autoritățile Unității Teritoriale Autonome Găgăuzia.

Concluzii

Aproximativ 25% din utilizatorii activi de internet din Moldova se consideră predominant vorbitori de limbă rusă. Aceasta este o populație semnificativă în spațiul informațional mic și concentrat al Moldovei. În plus, publicul de limbă rusă reprezintă un factor important în viitoarele alegeri din Moldova, în special în regiunile-cheie ale țării (Bălți, Orhei, Găgăuzia și Taraclia). Spațiul online de limbă rusă al Moldovei este împărțit aproape în egal între mass-media neafiliate politic, site-urile web care susțin direct PSRM și platforme controlate de corporații rusești de stat și care solicită restaurarea relațiilor cu Rusia. O parte mult mai mică din aceste platforme digitale sprijină mesajele PDM și ACUM. În consecință, spațiul media digital joacă disproporționat pe pozițiile PSRM și, respectiv, narativele Kremlinului despre direcția politică a Republicii Moldova.

Este clar că mass-media online de limbă rusă existente în Moldova nu acoperă întregul spectru politic al țării. Așadar, acei actori politici interesați să obțină un sprijin mai mare din partea populației vorbitoare de limbă rusă din Moldova trebuie să se gândească la modul în care își pot transmite pe larg mesajul pe tot cuprinsul “Moldnet”.

Recomandări:

1. Pentru a se asigura că populația vorbitoare de limbă rusă din Republica Moldova are un acces mai bun la informații despre deciziile guvernamentale cheie, **ar trebui introduse versiuni în rusă ale site-urilor Parlamentului Republicii Moldova, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene și altor organe guvernamentale cheie.** În prezent, multe dintre acestea sunt disponibile doar în română, engleză și franceză. Astfel, publicul vorbitor de rusă din Republica Moldova va fi mai informat privind politicile și legislația Parlamentului.
2. Pentru a ajunge la populația de limbă rusă din regiunile cheie ale Moldovei, în special Orhei, Bălți, Găgăuzia și

34 “За компанию! Что делают “аполитичные” госсекретари в голубом автобусе Демпартии”, Newsmaker, 8 februarie 2019, <http://newsmaker.md/rus/novosti/za-kampaniyu-cto-delayut-apolitichnye-gossekretari-v-golubom-avtobuse-dempartii-41652>.

35 “Плахотнюк купил телеканал Publika TV со всеми долгами,” eNews.md, 10 mai 2011, http://www.vedomosti.md/news/Plahotnyuk_Kupil_Telekanal_Publika_Tv_So_Vsemi_Dolgami; Виктор Мошняг, “Бенефициары телеканалов,” Ziarul de Gardă, October 5, 2016, <http://www.zdg.md/ru/?p=5884>.

Taraclia, **actorii politici din afara celor două formațiuni majore (PSRM și PDM) trebuie să interacționeze cu platformele online.** Colaborarea cu platformele media naționale și regionale pentru a-și transmite mesajele și perspectivele consumatorilor de știri vorbitori de limbă rusă va asigura că pozițiile lor ajung la o audiență cât mai extinsă.

3. Platformele on-line neafiliate politic **pot lua în calcul utilizarea susținerii prin crowdfunding pentru a contribui la sporirea stabilității și nivelului de acoperire.** Acest lucru va contribui la dezvoltarea unei culturi a donațiilor publice și a sprijinului acordat mass-media online și

reducerea dependenței platformelor de publicitate politică plătită sau de afiliere cu actori politici.

4. Informațiile despre eforturile internaționale din Moldova sunt adesea disponibile online în română și engleză, dar nu și în rusă. **Actualizările, comunicatele de presă și alte materiale online privind proiectele internaționale care operează în Moldova, în special cele din Găgăuzia și Transnistria și în legătură cu acestea, ar trebui să fie disponibile în rusă, pentru a putea informa o audiență mai largă.** Acest lucru va asigura faptul că publicul vorbitor de limbă rusă înțelege efectele eforturilor internaționale în Moldova.

Igor Fomin

Igor Fomin este jurnalist de investigații și analist economic, la moment fiind Redactor Șef al revistei online Mybusiness.md. Igor se specializează pe activitatea economică străină și pe investițiile externe în Moldova; dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii și eficiența energetică.

Lolita Berzina

Lolita Berzina este la moment Media Policy Fellow al echipei Freedom House pentru Europa și Eurasia. Ea își urmează doctoratul în domeniul drepturilor omului la University of Latvia, unde e și lector în domeniul drepturilor omului și dreptului mass-media. Este de asemenea unul din editorii portalului leton de știri din domeniul drepturilor omului Cilvektiesibas.info.

Ciclul de sinteze de politici Media Forward este posibil datorită suportului generos acordat de poporul american prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Responsabilitatea pentru conținut le revine autorilor și conținutul nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Freedom House, Internews, USAID sau ale Guvernului Statelor Unite.

Freedom House este o organizație nonprofit, nepartizantă, care susține schimbările democratice, monitorizează libertatea și promovează democrația și drepturile omului.

1850 M Street NW, 11th Floor
Washington, DC 20036

111 John Street
New York, NY 10038

www.freedomhouse.org
[@FreedomHouseDC](https://www.facebook.com/FreedomHouseDC)
202.296.5101
info@freedomhouse.org